

*Костиця І.В., Анохіна А.О.
м. Харків, Україна*

РОЗВИТОК ЕМОЦІЙНОГО ІНТЕЛЕКТУ – ЗАПОРУКА ЕФЕКТИВНОГО ЛІДЕРСТВА

На даному етапі розвитку нашої країни тема лідерства набуває значну актуальність. Лідерство засноване на особистих якостях лідера і соціально-психологічних відносинах. Лідерство-це тип управлінської взаємодії між лідером і послідовниками, заснований на найбільш ефективному для даної ситуації поєднанні різних джерел влади і спрямований на понукання людей до досягнення загальних цілей. Лідер повинен володіти емоційним інтелектом. З самого початку дослідження емоційний інтелект вивчався в контексті діяльності лідера. Безумовно, емоційний інтелект з усіма його складниками та компетенціями важливий для будь-якої людини, але для лідера високий рівень розвитку емоційного інтелекту є необхідністю, без якої діяльність організації приречена на невдачу.

Емоції (від лат. *Emovere* – збуджувати, хвилювати) - це особливий вид психічних процесів або станів людини, які проявляються в переживанні яких-небудь значущих ситуацій (радість, страх, задоволення), явищ і подій протягом життя. Емоції дані людині для того, щоб допомагати регулювати свою поведінку. Емоції виникають у процесі практично будь-якої активності людини [1].

Сприйняття і розпізнавання власних емоцій та емоцій інших людей є найбільш базовим аспектом емоційного інтелекту, що робить можливим подальшу роботу, спрямовану на аналіз емоційної інформації. Людина, яка знаходиться у хорошому контакті з власними емоціями та переживаннями, набагато легше зможе ідентифікуватися з іншою людиною і зрозуміти сутність її емоційного стану. Бізнес-лідер, який погано розуміє власні емоції і переживання, а також не здатен до

розпізнання емоційних станів і проблем своїх підлеглих, цілковито втрачає можливість до керування емоційним життям власного колективу [2].

Лідер з добре розвиненим емоційним інтелектом володіє здатністю до використання змін власного настрою для вирішення різнопланових практичних завдань. Лідер, який погано розуміє власні емоції і переживання, а також не здатен до розпізнання емоційних станів і проблем своїх підлеглих, цілковито втрачає можливість до керування емоційним життям власного колективу.

Феномен лідерства осмислюється та досліджується на протязі всієї історії людства. про остаточне дослідження цієї теми. На думку Б.Басса лідерство є універсальним феноменом. Це не вигадка уяви, хоча існують обставини, у яких успіх або провал груп та організацій буде невірно приписано скоріше їх лідерам, ніж навколишнім обставинам та організаційному тиску, через які лідери не мають контролю. [3].

Кожна людина народжується з обов'язковим потенціалом емоційної сенситивності, емоційної пам'яті, емоційної обробки та емоційного навчання. Ці чотири вроджені компоненти формують серцевину емоційного інтелекту. Дж. Майер і його колеги підкреслили різницю між двома основними моделями емоційного інтелекту. Модель здібностей – це уявлення про емоційний інтелект як про перетин емоцій і пізнання. Змішана модель висуває поняття емоційного інтелекту (EQ) як поєднання розумових і особистісних рис, притаманних кожній конкретній особі.

Вихідна теорія, яку запропонували Дж. Майер і П. Саловей, пов'язує емоційний інтелект з особистісними факторами – теплотою і чуйністю. Разом з тим, ці автори довели, що персональні фактори відмінні від рівня емоційного інтелекту. Вони визначають поняття емоційного інтелекту як здатність усвідомлювати сенс емоцій і використовувати ці знання, щоб виявити причини виникнення проблем і вирішити їх.

Емоційний інтелект визначається як: вміння діяти у взаємозв'язку з внутрішнім середовищем своїх почуттів і бажань; вміння розуміти відношення особистості і управляти її емоційною сферою на основі інтелектуального аналізу і синтезу; вміння ефективно контролювати емоції і використовувати їх для покращення мислення; сукупність емоційних, особистих, і соціальних здібностей, які впливають на загальне вміння ефективно справлятися з вимогами і тиском соціального середовища; емоційно – інтелектуальна діяльність [4].

Емоційний інтелект виступає основою емоційної компетентності, що включає чотири компетенції: усвідомлення своїх емоцій; управління своїми емоціями; усвідомлення емоцій інших людей; управління емоціями інших людей.

Високий емоційний інтелект - це високий рівень розвитку вищезгаданих компетенцій, який розкриває унікальні можливості ефективного використання людського потенціалу. Важливим аспектом у розвитку емоційного інтелекту є розвиток знань, навичок та вмінь, що наповнюють кожну з вказаних компетенцій. Емоції містять у собі величезний пласт інформації, використовуючи який, ми можемо діяти значно ефективніше. Управління емоціями - це навик, який можна напрацьовувати та розвивати. Адже успіх в особистому житті та професійній діяльності багато в чому залежить від ступеня розвитку емоційної компетентності [5].

Таким чином, розвиток емоційного інтелекту дозволяє повніше розуміти, усвідомлювати свої емоції, вміти контролювати їх, розпізнавати почуття інших, а також управляти ними. Особливо корисно розвивати емоційний інтелект керівникам великих організацій, менеджерам будь-якого рівня, викладачам, студентам та всім, хто хоче досягти успіху у міжособистісній взаємодії, що є складовою ефективного лідерства.

Література. 1. *Ардашева Г.В.* Емоційний інтелект психолога у процесі роботи з дітьми / Г.В.Ардашева // Україна і світ : гуманітарно-технічна еліта та соціальний прогрес. До 55 річниці першого польоту людини у космос : тези доп. Міжнар. наук.-теор. конф. студ. і аспір.; 19-20 квітня 2016 р.; м.Харків : у 3 ч. Ч. 1/ редкол. Є.І.Соколов - Харків : НТУ "ХП", 2016. - С. 179-181. 2. *Книш А.Є.* Емоційний інтелект лідера у сфері бізнесу: навч. посібник / А.Є.Книш; ред. : О.Г.Романовський, С.В.Калашникова; Харківський політехнічний ін-т, нац.техн. ун-т.-Київ : ДП "НВЦ" Пріоритети", 2016. - 40 с. 3. *Лідерські якості в професійній діяльності : навч.посібник / О.Г.Романовський [та ін.];* Нац. техн. ун-т "Харків.політехн.ін-т".-Харків : НТУ "ХП", 2017. - 143 с. 4. *Шевчук Т.П.* Емоційний інтелект -ключовий фактор досягнення лідерства в команді та бізнесі / Т.П.Шевчук // Вісник Нац. техн. ун-ту "ХП" : зб.наук.пр. Темат. вип. : Технічний прогрес і ефективність виробництва.- Харків : НТУ "ХП" , 2010. - №6. - С. 192-199. 5. *Щіпановська О.* Емоційний інтелект як складова ділової та особистої успішності керівника / О.Щіпановська // Пространство літератури , искусства и образования - путь к миру, согласию и сотрудничеству

между славянскими народами : сб. науч. тр. : по матер. VII Междунар. науч.- практич. конференции , 20 декабря 2012 г./ ред. А.Г.Романовский ,Ю.И.Панфилов .-Харьков : НТУ "ХПИ", 2013. - С. 290-294.